

**Masarykova univerzita
Fakulta sociálních studií
Katedra sociální politiky a sociální práce**

MANUÁL

pro kurz

Teorie a politika pracovního trhu

Tomáš Sirovátka

srpen 2004

A. Úvod do předmětu

1. Anotace kurzu

Identifikace kurzu

SPP 623

Kombinované magisterské studium oboru sociální politika a sociální práce.

Rozsah a zařazení předmětu: podzimní semestr

Vyučující : doc. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc. (garant kurzu)

FSS MU, Katedra sociální politiky a sociální práce, Gorkého 7, 60200 Brno

Tel. 05 49496559, Fax: 05 41615100 e-mail: sirovatk@fss.muni.cz

Konzultační hodiny:

Cíle předmětu

Seznámit posluchače s principy, cíli, nástroji a účinky politiky zaměstnanosti a politiky pracovního trhu. Vést přitom posluchače k pochopení vazeb mezi ekonomickými a sociálními mechanismy, které ovlivňují funkce politiky pracovního trhu.

Seznámit posluchače s metodami analýzy pracovního trhu a politiky pracovního trhu, dále se zásadami tvorby a uplatňování opatření a projektů v oblasti zaměstnanosti.

2. Způsob studia a zakončení kurzu

Postup při samostatném studiu

Při studiu předmětu se studenti řídí manuálem a časovým rozvrhem studia. Postupují v těchto krocích:

- v manuálu si povšimnou cílů studia tématu, uvedení do tématu a kontrolních otázek
- takto orientováni studují předepsanou literaturu v předepsaných učebnicích a v čítance, případně doplňující doporučenou literaturu
Jako základní učebnice je využita monografie T. Sirovátka: Politika pracovního trhu (MU Brno). Další materiály jsou zařazeny do čítanky. Jejich výběr je podřízen požadavku, aby vhodně odpovídaly obsahu témat a kontrolním otázkám.
- po nastudování literatury odpovídají studenti na kontrolní otázky v manuálu a ověřují správnost odpovědí v literatuře, případně doplňují své znalosti dalším studiem. Otázky jsou přímo vázány na téma a mají ověřit, nakolik studenti pochopili základní pojmy a obsah tématu.
- pokud jsou studenti schopni odpovědět kontrolní otázky, procvičují „aplikace“ v manuálu. Aplikace jsou myšlenková cvičení, respektive modelové situace, jež mají pomoci pochopit důležité souvislosti tématu s jinými tématy
-

Samostatné úkoly

V průběhu studia studenti plní domácí úkoly v termínech daných časovým rozvrhem.

- a) zpracují dva zkušební průběžné testy (charakter otázek v testu je blízký kontrolním otázkám, případně aplikacím uvedeným v manuálu)
- b) zpracují samostatnou domácí práci (zadání viz dále)

Zakončení předmětu:

zápočet (seminární práce podle zadání, 2 písemné testy)
zkouška (písemná a ústní)

3. Zkrácený sylabus předmětu (témata) a literatura k tématům

I. Celkový rámec, cíle a strategie

1. Implikace pro politiku trhu práce vyplývající z teorie trhu práce

Sirovátka 1995, s. 3-30

Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost (Bílá kniha). Praha, Ústav mezinárodních vztahů, 1995, s. 9-20.

(předpokládá se znalost učebnice Samuleson, Nordhaus – Ekonomie).

2. Politika zaměstnanosti: makroekonomická regulace poptávky po práci

Sirovátka 1995, s. 31-35.

Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost (Bílá kniha). Praha, Ústav mezinárodních vztahů, 1995, s. 37-51.

3. Politika pracovního trhu

Sirovátka 1995, 36-42.

Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost (Bílá kniha). Praha, Ústav mezinárodních vztahů, 1995, 113-147.

Layard R. Nickell S., Jackman R. : The Unemployment Crisis. Oxford Univ. Press, 1995, s. 90-109.

II. Pasivní a aktivní politika pracovního trhu

4. Kompenzace příjmu v nezaměstnanosti a rozbor schémat kompenzace příjmu v nezaměstnanosti

Sirovátka 1995, 43-60.

Zákon o zaměstnanosti č. 1/1991 Sb.a jeho novelizace

5. Vývoj aktivní politiky pracovního trhu

Sirovátka 1995, 61-70.

Sirovátka, T., Žižlavský, M. 2002. „Český trh práce v druhé polovině devadesátých let.“ Politická ekonomie L (3): 419-436.

6. Aktivní politika pracovního trhu - zásady a typy opatření

Sirovátka 1995, 71-105.

Finn D., Blackmore M. 2001. Aktivizace očima klientů a terenních pracovníků, s. 285 – 302. in OECD Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti.OECD a MPSV ČR.

O'Higgins, N. Youth Unemployment and Employment Policy. ILO. Geneva, 95-120.

7. Politika pracovního trhu v České republice a její specifika

Sirovátka 1995, 144-158.

Sirovátka, T., Rákoczyová, M. Aktivní politika zaměstnanosti v druhé polovině devadesátých let. In: Sociální politika, 2001, č. 11.

Právní úpravy platné v ČR podle zákona č. 1/1991 o zaměstnanosti a navazující vyhlášky (rekvalifikace, pracovní rehabilitace, zřizování pracovních míst a veřejně prospěšné práce).

Národní akční plán zaměstnanosti na rok 2003 a na roky 2004-2006. SSZ MPSV ČR. (webové stránky MPSV).

Společné hodnocení APZ v ČR (European Commission).

8. Perspektivy vývoje politiky zaměstnanosti a politiky pracovního trhu

Sirovátka 1995, 129-144.

Wells W. 2001. Od Nového startu k Nové dohodě ve Velké Británii. s. 235-256, in OECD: Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti. OECD a MPSV ČR.

European Employment Strategy 2004-2006 (materiál Evropské komise z r. 2003). (www.europa.eu.int)

Doporučeno:

Místa, místa, místa (materiál Kokovy komise z listopadu 2003).

III. Účinky politiky a jejich hodnocení

9. Účinky politiky pracovního trhu

Sirovátka 1995, 105-119.

Sirovátka T., Rákoczyová M. 2001. VÚPSV ČR. Hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti na lokálním trhu práce (Průběžná zpráva z 1. etapy pilotního výzkumného projektu), s. 6-14. a další materiály. (www.vupsv.cz)

DeKonning J. 2001. Jak lze zefektivnit programy aktivní politiky? s. 303 – 326 in OECD: Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti. OECD a MPSV ČR.

Nicaise I. et al. „Pitfalls and Dilemmas in Labour Market Policies for Disadvantaged Groups and How to Avoid Them.“ European Journal of Social Policy 1995, 5: 199-217.

Sirovátka, T., Mareš, P. (eds) 2003. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita. 167-233.

10. Analýza účinků politiky pracovního trhu

Sirovátka 1995, 119-128.

Calmfors L. Active Labour Market Policy and Unemployment. A Framework for the Analysis

of Crucial Design Features. Paris, OECD 1994.

O'Higgins, N. Labour Market Information, Monitoring and Evaluation. In: Youth Unemployment and Employment Policy. ILO. Geneva, 64-78.

O'Leary Ch., Nešporová, A., Samorodov, A. 2001. „Monitoring Outcomes of Labour Market Programmes“, in Manual on Evaluation of Labour Market Policies in Transition Economies. Geneva: ILO, 63-78.

Sociální politika (časopis) 1994, 10, 11 a 12: K problematice hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti.

Sirovátka T., Mareš P. Hodnocení programů politiky pracovního trhu.

4. Seznam studijních materiálů

Učebnice

Sirovátka T.: Politika pracovního trhu, MU v Brně, 1995.

Sirovátka, T., Mareš, P. (eds) 2003. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita. 167-233.

Čítanka:

Calmfors L. Active Labour Market Policy and Unemployment. A Framework for the Analysis of Crucial Design Features. Paris, OECD 1994.

DeKonning J. 2001. Jak lze zefektivnit programy aktivní politiky ? s. 303 – 326 in OECD: Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti. OECD a MPSV ČR.

Finn D., Blackmore M. 2001. Aktivizace očima klientů a terenních pracovníků, s. 285 – 302. in OECD Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti. OECD a MPSV ČR.

Layard R. Nickell S., Jackman R. : The Unemployment Crisis. Oxford Univ. Press, 1995, s. 90-109.

Nicaise I. et al. „Pitfalls and Dilemmas in Labour Market Policies for Disadvantaged Groups and How to Avoid Them.“ European Journal of Social Policy 1995, 5: 199-217.

O'Leary Ch., Nešporová, A., Samorodov, A. 2001. „Monitoring Outcomes of Labour Market Programmes“, in Manual on Evaluation of Labour Market Policies in Transition Economies. Geneva: ILO, 63-78.

O'Higgins, N. Youth Unemployment and Employment Policy. ILO. Geneva.

Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost (Bílá kniha). Praha, Ustav mezinárodních vztahů, 1995, s. 9-51, 113-147.

Sirovátka T., Rákoczyová M. 2001. VÚPSV ČR. Hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti na lokálním trhu práce (Průběžná zpráva z 1. etapy pilotního výzkumného projektu), 6-14. a další materiály VÚPSV ČR.

Sirovátka T., Mareš P. Hodnocení programů politiky pracovního trhu.

Sirovátka, T., Rákoczyová, M. Aktivní politika zaměstnanosti v druhé polovině devadesátých let. In: Sociální politika, 2001, č. 11.

Sirovátka, T., Žižlavský, M. 2002. „Český trh práce v druhé polovině devadesátých let.“ Politická ekonomie L (3): 419-436.

Wells W.2001. Od Nového startu k Nové dohodě ve Velké Británii.s. 235-256, in OECD: Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti.OECD a MPSV ČR.

Doporučená literatura:

Sirovátka, T. a kol. 2003. Problémy trhu práce a politiky zaměstnanosti. Praha: MPSV. (webové stránky).

Sirovátka, T., Mareš, P. (eds) 2003. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita.

Sociální politika a práce – poslední tři ročníky, texty k tématu.

Sociální politika (časopis) 1994, 10, 11 a 12: K problematice hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti.

OECD Employment Outlook. www.oecd.org

OECD Employment Observatory. www.europa.eu.int

B. Průvodce studenta jednotlivými tématy

1. Implikace pro politiku trhu práce vyplývající z teorie

Uvedení

Předpokládá se, že student zopakuje ekonomické mechanismy pracovního trhu podle učebnice Ekonomie (Samuleson, Nordhaus). Zvláště významná je teorie hospodářského cyklu, vazby mezi reálným, potenciálním produktem a zaměstnaností (nezaměstnaností) – Okunův zákon, vazby mezi inflací a nezaměstnaností – krátkodobá a dlouhodobá Phillipsova křivka, koncept přirozené míry nezaměstnanosti.

Obsah tématu: Neoliberální teorie a deregulace, protiinflační strategie. Neokeynesiánská teorie a regulace agregátní poptávky. Institucionální teorie a regulace pracovního trhu. Kolektivní vyjednávání a jeho organizace. Segmentace pracovního trhu a strategie vhodné pro různé segmenty. Problém strukturálního přizpůsobení a zaměstnatelnost pracovní síly.

Kontrolní otázky

1. Vysvětlíte jaká doporučení pro politiku zaměstnanosti vyplývají z (neo)keynesiánské teorie a proč.
2. Vysvětlíte jaká doporučení pro politiku zaměstnanosti vyplývají z (neo)klasické teorie a proč.
3. Vysvětlíte z čeho vzniká cyklická, strukturální a frikční nezaměstnanost a jaká opatření jsou vhodná k jejich eliminaci.

4. Co je to hystereze trhu práce a jak se projevuje. Jak s ní souvisí strukturální nezaměstnanost, jak s ní souvisí dlouhodobá nezaměstnanost.
5. Jak souvisí zaměstnatelnost pracovní síly, hystereze trhu práce a inflace.
6. Vysvětlete koncept segmentace trhu práce a jeho důsledky pro nezaměstnanost a hysterezi trhu práce.

Aplikace

Proveďte rozbor základních výchozích tezí Bílé knihy. Které to jsou ?

O jaké teoretické koncepty a hypotézy se tato doporučení opírají ?

Nakolik jsou tyto hypotézy platné pro Českou republiku ?

2. Politika zaměstnanosti: makroekonomická regulace poptávky po práci

Uvedení

V rámci hospodářské politiky jsou tradičně definovány základní národohospodářské cíle: růst, zaměstnanost, nízká míra inflace, rovnováha obchodní bilance. Jejich současné dosažení se stává v rámci moderních ekonomik stále obtížnější. Technologická změna vede k vytlačování živé práce a kromě toho se zdá být v krátkém období nezaměstnanost vhodným lékem na mzdové tlaky a inflaci.

Obsah tématu: Monetární, fiskální, mzdová politika zaměstnanosti - cíle a nástroje. Expanzivní versus restriktivní politika. Její účinky : vztahy mezi poptávkou po zboží a službách, mezi výrobní kapacitou a zaměstnaností. Strategie hospodářské politiky: příklady, Česká republika.

Kontrolní otázky:

1. Jaké jsou cíle hospodářské politiky ? Jak spolu souvisí – jak se mění jejich vztah v moderní ekonomice ?
2. Zopakujte si podle učebnice hospodářské politiky jaké jsou nástroje monetární, fiskální a příjmové politiky.
3. Jaké jsou účinky expanzivního využití nástrojů monetární, fiskální a příjmové politiky na agregátní poptávku a jaké na výrobní kapacitu ? (a zaměstnanost). Doved'te krátkodobé a dlouhodobé důsledky těchto účinků pro pracovní trh.
4. Jaké jsou účinky restriktivního využití nástrojů monetární, fiskální a příjmové politiky na agregátní poptávku a jaké na výrobní kapacitu ? (a zaměstnanost). Doved'te krátkodobé a dlouhodobé důsledky těchto účinků pro pracovní trh.
5. Proč je zapotřebí doplnit hospodářskou politiku intervencemi na pracovním trhu ? (politikou pracovního trhu) ?

Aplikace:

Uveďte příklady expanzivního/restriktivního využití nástrojů monetární / fiskální / příjmové politiky.

V jaké ekonomické situaci (vztahy mezi agregátní poptávkou, výrobní kapacitou a nabídkou práce) je vhodné expanzivní a v jaké restriktivní využití ?

Posuďte zda využití jednotlivých nástrojů v oblasti monetární, fiskální a příjmové politiky v ČR je expanzivního či restriktivního charakteru. Uveďte příklady a argumenty.

3. Politika pracovního trhu

Uvedení

Politika pracovního trhu působí přímo na stranu nabídky a na stranu poptávky trhu práce. Zajišťuje rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou, přerozděluje nezaměstnanost ve prospěch znevýhodněných, pomáhá udržet kontakt s trhem práce, zaměstnatelnost a reprodukci pracovní síly, stejně jako předcházet sociální exkluzi rodin nezaměstnaných. Je mostem mezi hospodářskou a sociální politikou a je klíčovou strategií v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení.

Obsah tématu: Vztahy mezi makroekonomickou politikou, sociální politikou a politikou pracovního trhu, determinanty ekonomické a sociální, korporatismus. Cíle a typologie politik pracovního trhu (opatření na straně nabídky, opatření na straně poptávky, vyrovnávání nabídky a poptávky). Aktivní a pasivní politika pracovního trhu.

Kontrolní otázky:

1. Charakterizujte cíle politiky pracovního trhu a vysvětlete čím jsou tyto cíle významné a jak jsou zajištěny.
2. Uveďte jaké je typologie opatření politiky trhu práce v oblasti exkluze z trhu práce a v oblasti inkluze na trh práce.
3. Jaká jsou úskalí politik ve výše uvedených oblastech ? Uveďte příklady.
4. Vysvětlete proč současně jsou využívána opatření k eliminaci nabídky na trhu práce a současně opatření na podporu efektivní nabídky na trhu práce – uveďte která to jsou.

Aplikace:

Vyhledejte v OECD Employment Outlook klasifikaci opatření na trhu práce. Která jsou obecně nejvíce využívána ? Dovedte proč tomu tak je.

II. Pasivní a aktivní politika pracovního trhu

4. Kompenzace příjmu v nezaměstnanosti

Uvedení

Nezaměstnanost je pro moderní společnost sociálním zlem zejména z toho důvodu, že životní standard domácností je založen na příjmu z placeného zaměstnání na trhu práce (a to stále častěji ze zaměstnání obou partnerů). Z toho důvodu jsou schémata kompenzace příjmu v nezaměstnanosti základním a stále významnějším nástrojem sociální ochrany ekonomicky aktivní části populace. Naproti tomu ekonomové poukazují na nezáměrné důsledky těchto schémat – příliš vysoké podpory vedou podle nich k oslabení hledačských aktivit nezaměstnaných a zvyšují nezaměstnanost.

Obsah tématu: Vývoj schémat v nezaměstnanosti, jejich účel a principy. Pojištění a sociální

dávky, srovnání, kritéria hodnocení schémat (výše, trvání, rozsah-krytí, poměr náhrady, podmínky přiznání, udržení a obnovení nároku), účinky schémat na mobilitu „zaměstnanost-nezaměstnanost-neaktivita“. Srovnání schémat kompenzace příjmu v zemích EU a v zemích střední a východní Evropy. Rozbor efektu systému kompenzace příjmu na nezaměstnanost.

Kontrolní otázky:

1. Jaké jsou základní typy schémat kompenzace příjmu v nezaměstnanosti? Uveďte příklady ze zahraničí.
2. Jaké jsou soudobé vývojové trendy v oblasti schémat kompenzace příjmu?
3. Charakterizujte základní hlediska nastavení systému podpor, uveďte jaké jsou jejich parametry v České republice.
4. Jak je financován systém podpor v nezaměstnanosti?
5. Uveďte jak zvýšení podpor může ovlivnit komplexní systém toků na trhu práce a zdůvodněte.
6. Srovnajte systémy podpor v nezaměstnanosti v ČR a v zemích EU podle jednotlivých režimů sociálního státu.

Aplikace:

Dovodte zda může systém podpor mít větší/menší dopad na pobídky hledání zaměstnání při rostoucí/klesající nezaměstnanosti.

Které parametry systému podpor působí na pobídky více a které méně a proč?

Ve kterých segmentech trhu práce působí systém podpor na hledání práce silněji a proč? Uveďte příklady.

5. Vývoj aktivní politiky pracovního trhu

Uvedení

Aktivní politika trhu práce se vyvíjela v kontextu hospodářské a sociální politiky. Lze rozlišit následující etapy:

Třicátá léta, keynesiánství – koncept plné zaměstnanosti

Padesátá léta – vznik švédského, amerického modelu, a německého modelu (sociálně-tržní hospodářství)

Šedesátá léta – sblížení modelů, důraz na rozvoj human capital, podporu znevýhodněných

Sedmdesátá léta – růst nezaměstnanosti během ropné krize, návrat k veřejným projektům, v další vlně podpora drobného podnikání a lokálních projektů

Osmdestátá léta – neoliberalismus a deregulace trhu práce

Konec osmdesátých let a první polovina devadesátých let – aktivace, snaha o regulaci ekonomického rámce, workfare, flexibilizace forem zaměstnávání

Druhá polovina devadesátých let – přechod k Národním plánům zaměstnanosti, life-long-learning, solidarit zaměstnaných s nezaměstnanými (job sharing, job rotation)

Obsah tématu: Vliv keynesianismu. Švédský a americký model politiky pracovního trhu,

sblížení. Základní vývojové etapy aktivní politiky zaměstnanosti a jejich charakteristika až do současnosti. Příklady - Německo, Británie, Švédsko aj. Devadesátá léta, Národní plány zaměstnanosti.

Kontrolní otázky:

1. Jaké jsou základní rysy a prvky tzv. švédského modelu ?
2. Jaké jsou základní rysy a prvky amerického modelu ?
3. Charakterizujte vývoj aktivní politiky a poznatky, k nimž dospěla v průběhu sedmdesátých a devadesátých let.
4. Charakterizujte trendy vývoje politiky pracovního trhu v průběhu devadesátých let.
5. Charakterizujte základní pilíře a principy směrnice Evropské komise z roku 1997 k Národním plánům zaměstnanosti.

Aplikace:

Proveďte rozbor směrnice k Národním plánům zaměstnanosti. Jaké teoretické koncepty a poznatky mohou vysvětlit akcentované principy v pilířích I, II, III a IV ?

6. Aktivní politika pracovního trhu – její zásady a typy opatření

Uvedení

Aktivní politika pracovního trhu využívá mnoho typů nástrojů, a každý typ může být prosazován relativně širokým rejstříkem instrumentů. V zásadě lze rozlišit podle funkce opatření tři okruhy:

- a) informace a poradenství – zpružňují trh práce, podporují hledačské aktivity
- b) pracovní přípravu a rekvalifikace – vyrovnávají nabídku a poptávku na trhu práce
- c) podporu vzniku pracovních míst – zlevňují definované segmenty pracovní síly pro zaměstnavatele a přerozdělují nezaměstnanost, a poskytují kontakt s trhem práce.

Opatření typu a), b) tlačí Beveridgeovu křivku k osám, zatímco opatření typu c) rotují křivku vs doleva.

Obsah tématu: Služby zaměstnanosti vč. poradenství. Pracovní příprava a výcvik. Opatření pro mládež. Tvorba pracovních míst - veřejný a soukromý sektor. Opatření pro zdravotně postižené. Předčasné důchodové schémata. Zkrácené pracovní úvazky, schémata rotace, zaměstnanost ve veřejném sektoru.

Kontrolní otázky:

1. Jaké jsou nové trendy v oblasti zprostředkování práce ?
2. Charakterizujte systém poradenské činnosti pro nezaměstnané v kontextu (aplikace jednotlivých prvků) v průběhu trvání nezaměstnanosti.
3. Jaké jsou základní důvody aplikace a pozitivní efekty Klubů práce.

4. Podle čeho jsou koncipovány programy pracovní přípravy – rekvalifikací a jaké formy těchto programů lze rozlišit ?
5. V čem spočívají klíčové prvky a parametry opatření k podpoře nových pracovních míst ? Jaká rozhodnutí o podobě těchto opatření jsou nejvýznamnější – a nejobtížnější ?
6. Čím jsou specifická opatření určená k zaměstnávání zdravotně handicapovaných ?
7. Čím jsou specifická opatření pro mládež ?

Aplikace:

Vysvětlete jak jednotlivé typy opatření podporují zaměstnatelnost pracovní síly.

Jaká opatření jsou vhodná k řešení dlouhodobé nezaměstnanosti ?

7. Politika pracovního trhu v České republice a její specifika

Uvedení

Nástroje aktivní politiky pracovního trhu byly koncipovány už na počátku devadesátých let a pojetím i legislativou jsou blízké nástrojům obvyklým v zemích EU. Po nárůstu nezaměstnanosti v druhé polovině devadesátých let došlo růstu v rozsahu jejich uplatnění a v roce 1998 byly formulovány programové dokumenty (Národní akční plán zaměstnanosti). Přesto, na konci stejně jako na začátku devadesátých let je aktivní politika zaměstnanosti u nás ve srovnání se zeměmi EU stále relativně méně rozvinutou oblastí veřejné politiky. Legislativní rámec zůstává od počátku devadesátých let neměnný, přestože už vícekrát byly vedeny odborné diskuse o potřebě novelizace Zákona o zaměstnanosti a zkušenosti z projekty PALMIF financované z fondu PHARE signalizují potřebu i možnost účinnější úpravy nástrojů aktivní politiky.

Obsah tématu: Koncepce a legislativní nástroje. Reálný rozsah a zaměření, adekvátnost vývoji pracovního trhu, problémy a možnosti řešení. Národní plán zaměstnanosti. Diskuse regionálně a skupinově zaměřených řešení a projektů.

Kontrolní otázky:

1. Charakterizujte vývoj aktivní politiky trhu práce v ČR v průběhu devadesátých let.
2. Jak se měnily akcenty a priority politiky v ČR ? V čem spočívají současné priority a cíle ?
3. Jaký je rozsah a struktura opatření aktivní politiky v ČR ve srovnání se zeměmi EU ?
4. Čím jsou jednotlivé nástroje aktivní politiky trhu práce specifické v porovnání s jinými zeměmi EU ?
5. Které skupiny nezaměstnaných jsou u nás ve větší míře cílovými skupinami opatření a které v menší míře ?
6. Která nová opatření byla přijata v oblasti aktivní politiky od roku 1998 ?

Aplikace:

Porovnejte Národní akční plán zaměstnanosti ČR s principy Plánů zaměstnanosti EU. Do jaké míry mohou být opatření NAPZ ČR efektivní při prosazení těchto principů ? V kterých oblastech nacházíte rezervy ?

8. Perspektivy vývoje politiky zaměstnanosti a politiky pracovního trhu

Uvedení

Politika zaměstnanosti a politika na pracovním trhu se stává stále významnější oblastí veřejné politiky: je jak hlavním nástrojem boje proti sociální exkluzi, tak i nástrojem přizpůsobení pracovních trhů strukturální změně a požadavkům konkurenceschopnosti a podpory ekonomického růstu. Z toho důvodu se její opatření stávají stále komplexnější a dostávají se do stále širšího kontextu veřejných politik (politika hospodářská, vzdělávací, sociální, příjmová, atd.)

Obsah tématu: Zkušenosti ze západní Evropy, USA, ze střední a východní Evropy. Nástroje a jejich efektivnost. Makroekonomické souvislosti, problém deregulace pracovních trhů, sociální

hlediska. Bílá kniha, její doporučení a realita evropského pracovního trhu. Nové tendence v politice pracovního trhu.

Kontrolní otázky:

1. Co to znamená pro politiku pracovního trhu požadavek flexibility trhu práce ?
2. Jak je vnímána v současné době potřeba a jaké jsou záměry úpravy širšího ekonomického rámce politiky na pracovním trhu ?
3. Jaké jsou zkušenosti s období poslední dekády s přínosem politik na pracovním trhu pro zaměstnanost a nezaměstnanost ?
4. Jaké základní směry rozvoje a požadavky byly formulovány pro politiky pracovního trhu ve druhé polovině devadesátých let ?
5. Jaké principy a jaké priority stanoví politika New Deal ve Velké Británii ?

Aplikace:

Zhodnoťte, které z priorit a nových směrů politik uplatňovaných v zahraničí jsou rovněž zřetelné ve směřování politiky na pracovním trhu v ČR, a které méně. Uveďte příklady.

III. Účinky politiky a jejich hodnocení

9. Účinky politiky pracovního trhu

Uvedení

Účinky politiky a pracovním trhu jsou předmětem opakované diskuse. Jde jednak o to, zda vůbec a nakolik intervence do trhu může přinášet pozitivní účinky na jeho fungování (otázka mrtvé váhy, substituce a narušení flexibility trhu), což souvisí s adekvátním stanovením cílů intervencí, jednak o to, nakolik jsou zvolené nástroje dobře voleny k dosažení žádoucích účinků.

Obsah tématu: Klasifikace účinků - dosah, čisté účinky na zaměstnanost, zaměstnavatelnost, vedlejší účinky. Faktory ovlivňující účinky: rozsah, struktura, cílenost a charakteristiky opatření, charakteristiky účastníků. Rozbor jednotlivých typů účinků u různých opatření a jejich podmíněnost.

Kontrolní otázky:

1. Jaké jsou pozitivní účinky opatření a jaké jsou negativní (nežádoucí) účinky opatření politiky na pracovním trhu ?
2. Jaký je rozdíl mezi dosahem opatření a čistými efekty ? Proč jsou tak důležité čisté efekty ?
3. Jaké faktory – charakteristiky opatření podporují pozitivní dopady politik na pracovním trhu ? Uveďte příklady z oblasti pracovní přípravy, z oblasti podpory tvorby pracovních míst.
4. Jak je možno ovlivňovat zlepšení čistých účinků opatření (snižování mrtvé váhy) a eliminovat nežádoucí účinky (jako je uzamykací efekt atp.) ? Uveďte příklady.
5. Jaké okolnosti v charakteristikách a implementaci intervencí snižují jejich účinnost ve vztahu k zvláště ohroženým skupinám nezaměstnaných ?

Aplikace:

Navrhněte soubor obecných principů, které by umožnily koncipovat opatření, jež by zvyšovala šance účinnosti.

Navrhněte podle nich opatření, která by řešila nezaměstnanost určité ohrožené skupiny nezaměstnaných (například zdravotně handicapovaných, dlouhodobě nezaměstnaných atp.).

10. Analýza účinků politiky pracovního trhu

Uvedení:

Možnou cestou ke zlepšení zaměření a účinnosti politiky zaměstnanosti i jejích nástrojů je kvalitní monitorování a hodnocení programů.

Obsah tématu: Efekt na zaměstnanost (celkový a čistý) - používané a vhodné indikátory. Vedlejší efekty a jejich zjišťování. Metodika hodnocení efektivity opatření na pracovním trhu. Aplikace na různé typy opatření na pracovním trhu. Statistické metody, kohortní studie. Experimentální metody. Cost-benefit analysis. Monitorování opatření. Procvičení na konkrétních příkladech.

Kontrolní otázky:

1. Navrhněte jak by bylo možné experimentální metodou zjistit efektivnost různých programů pro určitou skupinu nezaměstnaných a účinnost (čistý efekt) programu pro různé skupiny. Naznačte model hodnocení.
2. Navrhněte možnost statistického vyhodnocení, jež by porovnálo účinnost programů pro účastníky opatření v porovnání s nezaměstnanými, kteří se nezúčastnili programu.
3. Navrhněte systém indikátorů pro monitorování programů rekvalifikací (a jejich účinnosti).
4. Navrhněte systém indikátorů pro monitorování programů tvorby míst.
5. Jakými metodami a technikami by bylo možné zjišťovat vedlejší účinky („soft outcomnes“)?

Aplikace:

Revidujte systém indikátorů pracovního trhu a aktivní politiky zaměstnanosti, který vedou úřady práce a Správa služeb zaměstnanosti a definujte, jaké dávají možnosti hodnocení programů a ve kterých oblastech je deficit v možnostech hodnocení.

Odhadněte ekonomický přínos programu veřejně prospěšných prací, který zaměstná dlouhodobě nezaměstnaného na dobu 6 měsíců. Náklady úřadu práce jsou ve výši 6.000 Kč dotace ke mzdě zaměstnavateli.

Kalkulujte proti nákladům úspory ze sociální podpory a výnosy z daně z příjmu a odvodu na sociální pojištění. Další úspora vzniká ušetřením odvodu na zdravotní pojištění, které platí úřad práce za nezaměstnané.

(V době nezaměstnanosti není jiný příjem, dávka životního minima pro jednotlivce. V době zařazení do programu VPP je hrubý příjem ve výši 9.000 Kč měsíčně. Po skončení programu se nezaměstnaný vrací do registru).

C Úkoly

1. Vymezení úkolů

Studenti splní k zápočtu dva úkoly

- a) splnění testů 1 a testu 2
- b) zpracování domácí práce

U zkoušky studenti splní požadavek písemního testu a ústní části zkoušky.

Testové a zkušební otázky vycházejí z kontrolních otázek ke studiu a aplikací (viz část B).

2. Vodítka ke studiu – kritéria hodnocení výkonu

Studenti musí být schopni vysvětlit v obecné i v praktické rovině cíle a funkce politiky pracovního trhu, i jejich jednotlivých nástrojů, a to v kontextu fungování pracovního trhu, hospodářské politiky a sociální politiky.

Předpokládá se přitom základní znalost úpravy nástrojů politiky pracovního trhu v legislativě ČR. Stejně tak se předpokládá znalost základních programových dokumentů pro danou oblast a znalost realizace konkrétních opatření v této oblasti.

Návazně musí být studenti schopni v teoretické rovině vysvětlit různé typy účinků politiky pracovního trhu (jejich jednotlivých nástrojů) a metodologicky i věcně zdůvodnit přístupy k jejich analýze. Konečně mají studenti prokázat předpoklady k formulaci principů účinných opatření na pracovních trzích obecně a ve vztahu k specifickým situacím, či ohroženým skupinám.

Vodítka pro odpovědi na kontrolní otázky

Vzorová odpověď typicky obsahuje:

1. Stručné a jasné vymezení hlavních pojmů, s nimiž se v otázce pracuje (definice pojmů), případně specifikace jde-li hlavně o pojmy
2. Obecné souvislosti hlavních pojmů (ke sledované otázce)
3. Problém politiky, který z uvedených souvislostí vyplývá, přístup k problému – hodnocení problému, řešení problému
4. Další obsahové upřesnění (pokud je otázka vyžaduje) nebo rozbor různých aspektů problému (pokud jej otázka vyžaduje)
5. Závěr (shrnutí rozboru) – jak významný je problém, co ukazují sledovaná hlediska, co vyplývá pro politiku.

Příklady vzorových odpovědí na otázky

Téma 1, otázka 4

Co je to hystereze trhu práce a jak se projevuje. Jak s ní souvisí strukturální nezaměstnanost, jak s ní souvisí dlouhodobá nezaměstnanost ?

Pojem hystereze (strnulost) trhu práce bývá používán ve dvou významech. Neoliberální teorie jej chápe především v užším významu - jako nepřizpůsobivost/strnulost mezd v situaci, kdy je poptávka po práci na nižší úrovni než nabídka práce. Pokud by totiž mzdy klesaly, poptávka po práci by se zvýšila na potřebnou úroveň. Strnulost mezd má několik důvodů:

- a) tlak odborů a výsledky mzdového vyjednávání
- b) legislativní regulace jako je zejména minimální mzda
- c) efektivní mzdy – zaměstnavatelé vyplácejí vyšší mzdy, aby docílili růst produktivity (zvláště na primárním trhu práce) a ušetřili náklady na kontrolu výkonu, jež by jinak byly potřebné
- d) segmentace trhu práce.

V širším pojetí je hysterezi míněna obecně menší schopnost propojení nabídky a poptávky na trhu práce. Jejím zdrojem může být změna na straně pracovní síly (ztráta schopnosti se přizpůsobit) zejména na v důsledku trvání nezaměstnanosti (snížení dovedností nezaměstnaných, ztráta jejich motivace, signalizační efekt trvání nezaměstnanosti pro zaměstnavatele vylučuje nezaměstnané z jejich poptávky). Tak současná nezaměstnanost ovlivňuje budoucí nezaměstnanost (srovnej Dornbusch, Fischer). Trvání nezaměstnanosti se dále prodlužuje – v důsledku snížení flexibility na straně nezaměstnaných.

Při hospodářském oživení sice vzroste počet pracovních příležitostí, ty ale nejsou plně využity. Část nezaměstnaných (typicky dlouhodobě nezaměstnaní) totiž ztratila schopnosti a předpoklady tato místa využít.

Efekt hystereze plynoucí z nepřizpůsobivosti pracovní síly je podobný efektu strukturálního nesouladu (odvětvového, regionálního, kvalifikačního). Dynamika trhu práce se v důsledku strukturální poruchy snižuje a roste dlouhodobá nezaměstnanost. To zvyšuje i přirozenou míru nezaměstnanosti. Podle Burdy a Wyplosze koncept NAIRU zahrnuje jak frikční nezaměstnanost, tak i strukturální nezaměstnanost. Při strukturální poruše inflační tlaky rostou, část nezaměstnaných není zapojena do soutěže o pracovní místa a jejich nezaměstnanost proto nelze do přirozené míry započíst. Pokud by jim byla nabídnuta místa například uměle vytvořená ve veřejném sektoru, bylo by to za cenu dodatečných nákladů na tato místa a za cenu inflačních tlaků.

Téma 4, otázka 6

Srovnajte systémy podpor v nezaměstnanosti v ČR a v zemích EU podle jednotlivých režimů sociálního státu.

Srovnání provedeme podle typů sociálního státu: liberální (Velká Británie), konzervativní (Německo), sociálně-demokratický (Dánsko), „jižní typ“ (Portugalsko)

Za hlavní kritéria pro posouzení systémů podpor můžeme označit:

Podmínky pro vznik nároku, výši podpory, dobu poskytování podpory (a zda navazuje systém pomoci v nezaměstnanosti) nebo zda nezaměstnaní přecházejí přímo do systému sociální pomoci. Tyto charakteristiky zachytíme v tabulce. Dále by bylo možné si povšimnout ještě toho, zda existuje čekací doba, jaké jsou důvody ke ztrátě nároku na dávku, a jaká je penalizace za porušení režimu spolupráce při hledání zaměstnání.

Schéma 1: Přehled systémů podpor v nezaměstnanosti ve vybraných zemích Evropy v roce 2000

	Požadovaná doba zaměstnání (pojištění)	Výše podpory	Doba poskytování podpory	Strop dávky
Dánsko				
Pojištění v nezaměstnanosti	52 týdnů v posledních třech letech + členství ve fondu jeden rok zaměstnání nebo registrace do 2 týdnů po dokončení studií	90 % mzdy	první období: 12 měsíců (do 25 let: 6 měsíců) nad 60 let: 30 měsíců + druhé období: 3,5 roku, ale je závazek přijmout účast v programech	370 EUR týdně (1.410 měsíčně) absolventi škol 304 EUR týdně
Pomoc v nezaměstnanosti		neexistuje, jen sociální pomoc		
Německo				
Pojištění v nezaměstnanosti	12 měsíců v posledních 3 letech	60 % mzdy 67 % pokud vyživuje děti	podle věku a doby pojištění: od 12 měs. (když do 45 let, 6 měs. pojištění) až do 64 měs. (když 57 a více let, 32 měs. pojištění)	4.295 EUR, 3.579 EUR („nové země“)
Pomoc v nezaměstnanosti	alespoň jeden rok byl příjemcem dávky z pojištění v nezaměstnanosti, nebo 5 měsíců pojištění, test příjmu	53 % mzdy 57 % pokud vyživuje děti	po ukončení dávky z pojištění (navazuje na ni) 1 rok, může být pak obnoveno	(podle hranice pro test příjmu)
Velká Británie				
Pojištění v nezaměstnanosti	předtím pojištěn 12 měs. ve dvou letech, nebo je příjem rodiny nižší než stanovená hranice	18-25 let 65 EUR, nad 25 let 83 EUR týdně, dvojice 99 (130) EUR, doplňk za dítě 42 - 49 EUR	182 dní (6 měs.)	plochá dávka v jednotné výši (pro jednotlivce asi 25 procent průměrné mzdy)
Pomoc v nezaměstnanosti	neexistuje	neexistuje, jen sociální pomoc		
Portugalsko				
Pojištění v nezaměstnanosti	540 dní pojištění v posledních 2 letech (tj. 1,5 roku)	65 % mzdy	podle věku (12 měsíců do 30 let, 30 měsíců nad 45 let)	trojnásobek minimální mzdy
Pomoc v nezaměstnanosti	po vyčerpání nároku na dávku z pojištění nebo pokud na ni nespĺňuje	80 % min. mzdy, 100 % pokud závislé osoby	dtto, pokud je nastaveno po vyčerpání dávky z pojištění, pak polovinu doby,	

	nárok, nutné pojištění 6 měsíců v posledním roce před nezaměstnaností		déle pokud věk nad 45 let (vždy 2 měsíce za 5 let z doby pojištění)	
Česká republika				
Pojištění v nezaměstnanosti	12 měsíců v posledních 3 letech + 6 posledních měsíců souvisle pokud byl nezaměstnán	50 % čisté mzdy (3 měsíce), 40 % (3 měsíce)	6 měsíců	2,5 životního minima jednotlivce
Pomoc v nezaměstnanosti		neexistuje, jen sociální pomoc		

Pramen: MISSOC 2001

Porovnání ukazuje, že v liberálním režimu jsou dávky nízké a jednotné, podmíněné testováním příjmů, poskytované krátkou dobu, nenavazuje systém pomoci v nezaměstnanosti.

V korporativním režimu jsou dávky vyšší, i doba poskytování je delší, ale typicky výše dávky i doba poskytování je určena dobou předchozího pojištění, věkem, rodinnou situací. V případě pracovníků ve vyšším věku a s dlouhou délkou pojištění je i doba poskytování podpory velmi dlouhá. Strop podpor je vysoký. „Jižní typ“ se blíží velmi tomuto pojetí, rozdíl ve výši podpor a hlavně délce poskytování nejsou tak výrazné. V sociálně-demokratickém režimu je poměr náhrady nejvyšší, ale je nízký strop dávky. Dávka je poskytována relativně přiměřenou dobu (do jednoho roku), ale nárok může být obnoven účastí a aktivních programech, které obvykle jsou v takových případech uplatněny.

Téma 6, otázka 5

V čem spočívají klíčové prvky a parametry opatření k podpoře nových pracovních míst ? Jaká rozhodnutí o podobě těchto opatření jsou nejvýznamnější – a nejobtížnější ?

Opatření k podpoře tvorby nových pracovních míst jsou založena na podpoře nákladů zaměstnavatelů na vytvoření místa (a přijetí nezaměstnaných z registrů úřadu práce). Formou podpory je obvykle půjčka, jednorázová subvence nebo pravidelné dotace mzdy (odvodů na soc. pojištění) po určitou dobu.

Takto je zvýhodněn podporovaný zaměstnavatel proti jiným zaměstnavatelům a důvody pro toto zvýhodnění spočívají v nižší produktivitě přijatých pracovníků. Proto bývají při poskytnutí podpory zaměstnavateli sledovány dva cíle – jednak jde o přerozdělení nezaměstnanosti, tedy o tvorbu míst pro cíleně vybrané nezaměstnané (kteří by se jinak neumístili), jednak jde o zvýšení jejich produktivity v dobách kdy je zaměstnání subvencováno (to je předpoklad k tomu, aby si místo udrželi po skončení subvence).

Klíčové parametry programu jsou tyto:

- kritéria výběru subvencovaných míst (druhy činnosti, zaměstnavatelé)
- kritéria výběru nezaměstnaných na tato místa
- forma výše podpory-dotace
- doba poskytování dotace
- další podmínky za nichž se dotace poskytuje.

Pro účinnost opatření je důležité respektovat a dobře sladit tato často protikladná hlediska:

- zaměstnavatel musí dostat dostatečný podnět k tomu, aby přijal nezaměstnané s určitou charakteristikou (jež je znevýhodňuje na trhu práce)
- na druhé straně nesmí být tato dotace příliš vysoká, aby se zaměstnavatel byl zainteresován na produktivitě dotovaných pracovníků

- i forma dotace musí být vhodně volena (například při snaze o zaměstnání určitého nezaměstnaného je vhodné poskytnout dotaci formou dotace mezd tohoto nezaměstnaného)
- musí být vytvořeny zábrany zneužití (například místo musí trvat po určitou dobu i po skončení dotace, nesmí dojít k propuštění jiných pracovníků na podobné činnosti v době krátce před vytvořením dotovaného místa), tyto zábrany však nesmí být na úkor tvorby nových míst
- doba poskytování dotace by měla postačovat pro zvýšení produktivity, ale neměla by být zase příliš dlouhá
- dotace nesmí odčerpat příliš neúměrně velký objem prostředků – zejména musí být trvalkou prioritou pracovní příprava

Obecně bývá v praxi (i zahraniční) dotováno asi polovic mzdových nákladů, po dobu asi 6 měsíců, vybírání dlouhodobě nezaměstnaní. Doba poskytování dotace (případně její výše se zvyšují při kumulaci dalších handicapů (zdravotní postižení, věk atp.).

Téma 9, otázka 4

Jak je možno ovlivňovat zlepšení čistých účinků opatření (snižování mrtvé váhy) a eliminovat nežádoucí účinky (jako je uzamykací efekt atp.) ? Uveďte příklady.

Čisté účinky opatření aktivní politiky představuje zlepšení zaměstnanosti určité kategorie nezaměstnaných (přidaná hodnota), ke kterému dojde v důsledku opatření.

Většina nezaměstnaných ovšem nachází uplatnění na trhu práce po uplynutí kratší či delší doby i bez toho, že by se účastnila programů. Doba, kterou k tomu potřebují, je však závislá jak na jejich individuálních předpokladech, tak na vývoji na trhu práce. Aktivní opatření, zejména tak, která podporují zaměstnatelnost, tuto dobu výrazně zkracují nebo jinak – zvyšují podíl těch nezaměstnaných, která k danému časovému okamžiku od vstupu do nezaměstnanosti (např. 6 měsíců, 12 měsíců) získá zaměstnání.

Daný účinek je tím vyšší, čím je opatření-program lépe zacílený na ty nezaměstnané, jejichž šance na uplatnění jsou nízké a doba potřebná k získání zaměstnání dlouhá. Dobrá cílenost (a jí odpovídající postup výběru) opatření na účastníky je hlavní strategií zvýšení čistých účinků (například může být kritériem cílenosti doba nezaměstnanosti, úroveň kvalifikace, zdravotní postižení atp.).

Jinou otázkou je při tvorbě pracovních míst skutečnost, že subvencované aktivity mohou vytlačovat jiné aktivity, které subvencované nejsou. Proto bývá v zájmu „přidané hodnoty“ opatření uplatněno hledisko „dodatečnosti“ (additionality). Aktivity by neměly konkurovat již existujícím aktivitám a neměly by se tedy zaměřovat do sektorů, kde je trh práce dynamický a pracovní příležitosti vznikají (lépe je zaměřit na sociální služby či ochranu prostředí, k nimž je soukromý sektor obvykle málo stimulován).

Nežádoucí účinky programu vyplývají především z toho, že po dobu účasti v programu má nezaměstnaný méně času hledat zaměstnání na otevřeném trhu práce (může také stále více spoléhat na program) a zvyká si na podporované zaměstnání nebo na program. Pak postupně ztrácí schopnost uplatnění na otevřeném trhu práce. Jde o tzv. „uzamykací efekt“. Toto nebezpečí se zvyšuje tehdy, když programy neobsahují prvky podporující zaměstnatelnost (získání dovedností, sebedůvěry, perspektivy a motivace k hledání zaměstnání). I v programu veřejně prospěšných prací může být začleněn výcvikový prvek (mladí nevyučení nezaměstnaní mohou se například učit zvládat základy stavebních činností apod.).

Téma 10, Aplikace

Odhadněte ekonomický přínos programu veřejně prospěšných prací, který zaměstná dlouhodobě nezaměstnaného na dobu 6 měsíců. Náklady úřadu práce jsou ve výši 6.000 Kč dotace ke mzdě zaměstnavateli.

Kalkulujte proti nákladům úspory ze sociální podpory a výnosy z daně z příjmu a odvodu na sociální pojištění. Další úspora vzniká ušetřením odvodu na zdravotní pojištění, které platí úřad práce za nezaměstnané.

(V době nezaměstnanosti není jiný příjem, dávka životního minima pro jednotlivce. V době zařazení do programu VPP je hrubý příjem ve výši 9.000 Kč měsíčně. Po skončení programu se nezaměstnaný vrací do registru).

Náklady (úřad práce)	Úspory (úřad práce)	Příjmy (státní rozpočet)
6.000 měsíčně x 6 = 36.000 Kč	Dávka životního minima jednotlivce 4.100 Kč x 6 = 24.000 Kč	Pojistné z mezd 9.000 = 47.5 % měsíčně = 4.275 x 6 = 25.650 Kč
	Odvod na zdravotní pojištění za nezaměstnané 630 Kč x 6 = 3.780	Daně placené (15 % základu daně po snížení o sociální pojištění a odp. částku) = 706 Kč x 6 = 4.236 Kč
36.000	24.000 + 3.780 = 27.780	24.650 + 4.236 = 28.886

Náklady – 36.000 Kč

Úspory + Příjmy = 56.646 Kč

Výhodnost = + 20.646 Kč

Opatření je finančně výhodné, výhodnost by se však snížila dost výrazně, pokud by bylo hrazeno pojistné zaměstnavatele na sociální pojištění.

Je však třeba brát v úvahu i hodnoty produkované v rámci veřejně prospěšných prací (nejsou zde započteny) a sociální přínos opatření.

3. Zadání seminární práce

Úkolem seminární práce je rozbor a zhodnocení souboru opatření v oblasti politiky pracovního trhu

Zhodnocení se může týkat souboru opatření či specifického nástroje aktivní politiky, může se týkat řešení zaměstnanosti specifické skupiny nezaměstnaných, může být provedeno na úrovni lokálního trhu práce, či na národní úrovni, případně se může jednat i o mezinárodní komparaci. Může být posuzována vhodnost cílů opatření, jejich alokace (cílenost), vhodnost nástrojů, problémy implementace opatření, hodnocení celkové přiměřenosti opatření, hodnocení účinků – záměrných i nezáměrných.

Je doporučeno téma zúžit přiměřeně možnostem zpracování.

Termín zpracování :

Rozsah cca 10 - 15 stran textu 1,5 řádkování.

Zpracováno bude každým studentem samostatně vybrané téma.

Úkolem je zejména výstižně charakterizovat

Problémy na trhu práce, potřeby intervencí (potřeby specifických skupin)

Intervence – soubory opatření v dimenzích uvedených výše

Zhodnotit vazbu mezi problémy a intervencemi (vhodnost intervencí), případně formulovat doporučení

Práce je založena na empirickém materiálu, požaduje se však hodnotit zjištění ve světle teoretických poznatků.

Přílohou práce je seznam citované literatury. Odkazy na literaturu musí být přesné, podle pravidel citací: tedy v textu jméno autora, rok vydání práce, strana. V seznamu citované literatury pak příjmení a jméno autora, rok vydání, název práce, místo vydání, nakladatel. Citace z časopisů uvádějí vedle názvu článku název časopisu, ročník, číslo stran, na nichž je článek zařazen. Práce, které neuvádějí citovanou literaturu podle pravidel, nebudou přijaty.

Předložení práce je jednou z podmínek udělení zápočtu.

Zdroje informací:

literatura k předmětu, doporučené časopisy, zejména Sociální politika, webové stránky MPSV a SSZ, terénní průzkum na úřadu práce, statistické prameny (Ročenka trhu práce MPSV aj.)

5. Harmonogram plnění úkolů a časový plán studia

1. konzultace **FSS MU Brno**

Úvodní seminář : Plán a způsob práce kurzu. Učebnice a čítanka. Výstupy a zpětné vazby.

1. týden

Vypracování osobní strategie studia. Seznámení se s učebnicemi a literaturou.

studium: téma 1 (předepsané texty , viz manuál
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

2. týden

studium: téma 2 (předepsané texty viz manuál
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

Nahlášení tématu seminární práce

3. týden

studium: téma 3 (předepsané texty
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

Studium podkladů a literatury k seminární práci

4. týden

studium: téma 4 (předepsané texty
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

Studium podkladů a literatury k seminární práci

Vypracování testu 1

Zpětná vazba na test

5. týden

studium: téma 5 (předepsané texty
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

Zpracování a odevzdání osnovy seminární práce

Studium podkladů a literatury k seminární práci

Zpětná vazba na osnovu seminární práce

6. týden

studium: téma 6 (předepsané texty
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

Zahájení zpracování seminární práce

7. týden

studium: téma 7 (předepsané texty
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

8. týden

studium: téma 8 (předepsané texty
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

9. týden

studium: téma 9 (předepsané texty
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

10. týden

studium: téma 10 (předepsané texty
zodpovězení otázek k tématu a procvičení – aplikace k tématu, podle manuálu)

Vypracování testu 2

Zpětná vazba na test

11. týden

Dopracování a odevzdání seminární práce

Zpětná vazba na seminární práci

Dopracování seminární práce

12. týden

Dopracování seminární práce, odevzdání seminární práce

Zpětná vazba na dopracovanou seminární práci

5. Hodnocení úkolů a výsledků kurzu

Zápočet

Zpracování průběžných testů a domácí práce v požadované kvalitě je podmínkou účasti u zkoušky.

Domácí práce - hodnocení

Domácí práce je hodnocena „přijata“ nebo „nepřijata.“ Při tomto hodnocení je kritériem jednak naplnění zadání práce (viz výše), jednak dodržení formálních požadavků (odpovídající struktura práce, délka práce a způsob citování literatury).

Zápočtové testy - hodnocení

Zápočtové testy jsou dva. Každý obsahuje 4 otázky, bodované jednotlivě body 1 až 3. Maximální počet bodů na test je 12, minimální počet potřebný k uznání kurzu a připuštění ke zkoušce je 6 bodů za každý test. Hodnocení testu se opírá o kritéria uvedená výše (bod 2 a bod 4).

Zkouška

Zkouška písemná

První částí zkoušky je písemný test. Obsahuje 4 otázky z různých tematických bloků. Hodnocení je podobné jako u zápočtového testu – maximum 12 bodů, minimum pro připuštění k ústní části je 6 bodů.

Ústní zkouška

Při ústní zkoušce je položena jedna komplexnější otázka, bodování 0 až 6 bodů.

Celkové hodnocení kurzu

Stupeň hodnocení	Body
A	17, 18
B	15, 16
C	13, 14
D	11, 12
E	10
F (FAILED = NEPROSPĚL)	9

Workload

Kontaktní výuka: 6 hodin
Studium literatury: 100 hodin (500 stran)
Seminární práce: 34 hodin
Domácí úkoly: 6 hodin

Celkem: 146 hodin